

римську добу. Виконував функції стола, підставки для котла, жертovníка тощо. З подібною метою за античним зразком Т. були поширені в інтер'єрах кінця 18—19 ст.

ТРИПІЛЬСЬКА КЕРАМІКА — пам'ятки епохи неоліту — мідно-кам'яного віку, поширені на Правобережній і частково Лівобережній Україні та Молдавії. Розрізняють три етапи трипільської культури: ранній — 3500—3000 р. до н. е., середній — 3000—2000 р. до н. е., пізній 2000—1700 р. до н. е. Для кераміки першого етапу характерне покриття виробів ангобом, по якому наносився орнамент. Випал здійснювався на відкритих вогнищах, у господарських печах та в спеціальних горнах. Ранньотрипільська кераміка умовно може бути поділена на дві групи: кухонний посуд і столовий посуд. До першої групи належать посудини, у яких не тільки готувалася їжа, а й зберігалася вода, харчові припаси. До другої — посудини, що безпосередньо не служили для приготування їжі. Основними видами кухонного посуду були горщики, корчаги, миски, орнаментовані ямками, відтисками нігтя,

Горщик. Трипільська культура. Україна. 3 тис. до н. е.

зрідка прокресленими лініями. Рельєфний орнамент представлений заціпами, наліпами, сплющеними виступами, іноді валиками. Найчисленнішу групу столового посуду становлять горщики. Зустрічаються також посудини типу глечиків та грушевидних амфор. Своєрідними є посудини з антропоморфними підставками. Значно рідше трапляються зооморфні посудини. Столовий посуд прикрашений різноманітними орнаментальними композиціями: прокресленими лініями і канелюрами, що постійно доповнювались відбитками гребінця, ямками, дрібними напівсферичними наліпами, випуклинами-сосками. Врізані лінії на поверхні посудини часто заповнені білою, рідше червоною фарбами. Для середньотрипільської кераміки характерний триколірний розпис, виконаний червоною і чорною фарбами на жовтогарячому тлі. Малюнок складається зі спіралей, горизонтально розміщених вісімок, меандра та простих геометричних візерунків. Значну групу становить посуд, розписаний фарбою одного кольору, найчастіше чорною з коричневим відтінком по жовтогарячому або червонуватому тлі облицювання. В орнаментальних мотивах переважають S-видна спіраль та стилізовані складні композиції, що зображують жінку і бика, а також змія, обличчя або очі людини. Зустрічається кераміка з заглибленим орнаментом у вигляді спіралей та рядів незімкнутих трикутників. Деякі миски і невеличкі чаші мають усередині зображення солярного знака. Є незначна кількість тонко-

стінної кераміки, прикрашеної розписом, нанесеним на біле тло коричнево-червонуватою фарбою або триколірним розписом. Керамічний комплекс пізнього Трипілля зазнає помітних змін: різко зменшується кількість розписного посуду з відмудленої глини, змінюються мотиви розпису. Переважає кухонний посуд, прикрашений заглибленим та шнурованим орнаментом. Зникають деякі старі типи посудин і з'являються невідомі раніше округлотілі амфори з покриттями, напівсферичні миски-чаші та багато інших форм.

Літ.: Археологія Української РСР. В 3-х тт. Т.1 Первісна археологія. — К., 1971 Історія українського мистецтва. В 6-ти тт. Т.1. — К., 1966.

Зразки розпису трипільського посуду. Україна. 3 тис. до н.е.

ТРИПОД (від грец. *trias* і *podion* — нога, опора) — виріб, частіше посудина на трьох ніжках.

ТРИСТІБКОВА КРИВУЛЬКА — початковий шов народної вишивки, який застосовується як декоративний шов. Щоб його виконати, шиється стебнівкою три стібки, взявши на голку по три нитки основи. Після третього стібка голка виколується на його початку і вколуються по діагоналі через три нитки підкання. Знову шиються три стібки стебнівки, потім робиться стібок по діагоналі в бік останнього стібка і т.д.

ТРИФОЛІЙ, ТРИЛІСНИК — орнаментальний мотив у вигляді трилопатевого листка конюшини; особливо поширений в орнаментиці готики.

ТРОН (грец. *thronos*) — багато оздоблене монументальне крісло на підвищенні, місце монарха під час церемонії у палаці; символ монаршої влади. Існування тронів відоме з найдавніших часів майже у всіх народів світу. Предмет ювелірного мистецтва.

ТРОНОС (грец.) — високе, важке давньогрецьке крісло на точених або різьблених у формі звірячих лап ніжках.

ТРОФЕЇ (франц. *trophée*, з грец. — знак перемоги) — декоративний мотив, що зображує різноманітні предмети озброєння і військового спорядження (мечі, списи, гармати, щити, труби, бубни, прапори тощо), переважно симетрично закомпоновані навколо панцира та шолома; поширився з епохи Відродження.